

HØJESTERETS DOM

afsagt fredag den 23. januar 2026

Sag 48/2025

(1. afdeling)

Anklagemyndigheden

mod

T

(advokat Stina Borup, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt dom af Retten i Holstebro den 3. april 2024 (6-959/2023) og af Vestre Landsrets 1. afdeling den 24. februar 2025 (V.L. S-0753-24).

I pådømmelsen har deltaget fem dommere: Jens Peter Christensen, Michael Rekling, Oliver Talevski, Jan Schans Christensen og Julie Arnth Jørgensen.

Påstande

Dommen er anket af T med påstand om frifindelse, subsidiært strafbortfald, mere subsidiært formildelse.

Anklagemyndigheden har påstået skærpeelse.

Supplerende sagsfremstilling

Sagen angår udtalelser fremsat på hjemmesiderne ... [hjemmeside 1] og ... [hjemmeside 2].

Af udklip fra ... [hjemmeside 1] fra 17. december 2020 og 3. februar 2022 fremgår, at forsidens indeholdt overskriften ”sjove jokes, vittigheder og vitser fra 2020” efterfulgt af en række vittigheder og følgende tekst:

”Vi har alle behov for jokes i vores hverdag

Der er i dag mange, der er af den overbevisning, at vi har behov for jokes i vores hverdag. Vi lever alle meget alvorligt med et stort fokus på blandt arbejde. Det betyder, at dagligdagens trivialiteter ofte overtager, hvorfor der ikke er meget tid til overs til for eksempel latter, humor og alt det, der er med til at give et godt grin. Og det er faktisk det, som der er vigtigt i hverdagen - at grine. Det er sundt at grine, og derfor burde vi gøre det noget mere. Vi burde være bedre til at have det sjovt og til at lade os fornøje for på den måde at få et bedre og sundere helbred og også blive langt mere energiske i vores hverdag.

Vittigheder kan hjælpe os med at blive mere åbne og ærlige overfor hinanden

Derudover kan vittigheder - sjove eller ej, også være med til at bryde med nogle tabuer. Tiden i dag er meget fokuseret på at være politisk korrekt, og derfor er det spændende at se på de mere ukorrekte og provokerende aspekter, som der også findes i hverdagen. Det er en måde at gøre op med tabuer på, og det er således også sådan, at det er muligt at komme udenom nogle meget svære situationer. Sjove vittigheder kan således være vores dages svar på at blive mere åbne og ærlige over for hinanden, uden at det fører til sure miner.

Sjove vitser kan også gøre uhåndterbare situationer lettere at komme igennem

Sjove vittigheder kan også bruges til at gøre nogle svære situationer lettere at håndtere. Det være sig for eksempel meget triste eller sårbare situationer. I sådanne kan der nemlig være behov for noget, der kan bringe et smil frem på læben. Når man er ked af det, trænger man således til noget at grine af, så man for en stund kan lægge alt det triste og svære bag sig. Smilet og latteren kan således hjælpe en med at komme igennem svære tider. Og derfor bør de om noget bruges, når der er situationer, som eller synes næsten umulige og uoverskuelige at komme igennem.

Der findes alle mulige forskellige slags jokes – brug dem i relevante sammenhænge

Vittigheder findes i mange afskygninger, der findes lange jokes lige såvel, som der findes korte jokes, og der findes lige så korte vittigheder og lange vittigheder. Og uanset hvad man synes om, så er de til for én ting. At bringe masser af humor med sig. De er derfor ideelle, når man befinder sig i et hyggeligt selskab, hvor der er brug for noget, der kan skabe en god stemning. Måske er der meget stille under selskabet, eller måske er stemningen blevet akavet, og i sådanne tilfælde kan det altid sætte snakken i gang, hvis man vælger at fortælle nogle sjove jokes.

Bring masser af humor og latter frem

Vitser er dog også meget ideelle i selskaber, hvor man i forvejen er i godt selskab. Her vil de blot bringe endnu mere glæde og godt humør med sig. Og de kan derfor sørge for, at alle får en god og sjov tid. Sjove vitser gør sig således godt i alle situationer, om der er lagt op til grin eller ej – at grine er nemlig en måde, hvorpå man kommer sikkert gennem livet. Fortæl derfor alle de vitser, som du har lyst til, giv den gas med de lange vitser og læs også op på de korte vitser, som gør sig perfekt som små finurlige sidebemærkninger.”

På hjemmesiden var det muligt at vælge vittigheder inden for bl.a. følgende kategorier: ”Alle børnene jokes”, ”Århusianer jokes”, ”Banke banke på jokes”, ”Blondine jokes”, ”Danske jokes”, ”Dårlige jokes”, ”Dårlige scorereplikker”, ”Din mor jokes”, ”Døde baby jokes”, ”Du har

ringet til jokes", "Far jokes", "Frække jokes", "Gode scorereplikker", "Grove jokes", "Jokes om kvinder", "Jokes om mænd", "Jøde jokes", "Kærligheds citater", "Måge jokes", "Neger jokes" og "Racistiske jokes".

Vittighederne under kategorien "Jøde jokes" var ledsaget af følgende tekst:

"Jokes fortælles for at skabe glæde og grin

Når man fortæller en provokerende joke, så gør man det ofte i den bedste mening. Man vil gerne skabe noget glæde, og man vil gerne høre andres milde latter. En joke fortælles derfor i en god mening, når man forsøger at være morsom. Dog er det ikke altid, at en vittighed har den ønskede effekt – især ikke hvis den tager fat på et af de mest omdiskuterede emner i vores tid. Religion. Og det er faktisk lige meget, hvilken religion der er tale om, og derfor er jøde jokes bestemt ikke nogen undtagelse. Mange holder sig derfor fra disse jokes – men ikke her på siden, for vi ser det gode i alle typer af jokes, men vi understreger også, at de ikke bør bruges i anden sammenhæng end sjov og spas.

Ikke desto mindre er det ikke alle, der kan forholde sig til sådanne jokes. Hvorfor de ofte kan føre til yderligere debat. Folk kommer op at skændes om det indhold, som vittigheden berørte, og på den måde er en joke faktisk med til at skabe flere stridigheder, end at den sørger for, at der skabes en god stemning mellem folk.

Jøde jokes kan føre til foragt – overvej hvor du bruger dem

Man skal derfor gøre sig nogle grundige overvejelser, før man fortæller jøde vitser, især hvis man befinder sig i et offentligt forum, hvor der sidder nogle iblandt, der kan blive enten for provokerede af det sagte eller endda vil føle sig stødt over det. Sjove jøde jokes skal derfor ligesom andre jokes, der kan betragtes som værende grænseoverskridende i nogle situationer, holdes til fx vennegruppen.

De sjove jøde jokes burde føre til latter og pinligheder

Her på siden findes der dog en lang række forskellige grove jøde jokes. Og de er her ikke for at støde folk. Faktisk kan de i højere grad være med til at give den modsatte effekt, idet de kan bringe noget latter og noget sjovt ud af noget, som der oftest kun maner til utilfredshed og bagtanker.

Jøde vittigheder kan være en hjælpende hånd i den rigtige retning

På den måde kan jøde vittigheder være med til at skabe noget eftertanke til et emne, som der ofte bliver betragtet som værende et tabu at tale om. Og derfor er det bestemt heller ikke noget, som der bør gøres grin med. Dog kan jøde vitser i mange tilfælde være en hjælpende hånd for de, som har svært ved at udtrykke sig anderledes.

Vi skal kunne grine af os selv og hinanden og derfor også af grove jøde jokes

Og hvorfor skal vi alle være så seriøse hele tiden? Vi lever i en tid, hvor det burde være muligt at grine kærligt af både hinanden og sig selv uden at det føre til stridigheder. Vi burde kunne fjerne vores ego og bare have det sjovt. Og vi burde kunne forstå, at latter er den bedste ting, som der findes her i livet. Så hvorfor ikke grine af nogle af de besværligheder, som præger det. Derfor kan vi godt tillade os at grine af grove jøde jokes."

Vittighederne under kategorien ”Neger jokes” var ledsaget af følgende tekst:

”Det der frygtelige ord som vi slet ikke må bruge mere

Der flourer i dag rigtig mange forskellige jokes alle steder. Det er hvad enten man tager et kig online og laver en simpel søgning efter nogle jokes eller om man sidder i åbne forummer og folk fortæller nogle vittigheder for at skabe en god stemning. Dog er det ikke alle jokes der falder i lige så god jord alle steder, hvorfor man til tider skal være en smule påpasselig med de vitser som man ytrer. Og det gør sig bestemt også gældende når der er tale om neger jokes. De kan for manges vedkommende virke både meget stødende og provokerende.

Og det med god grund. Bare det at bruge ordet ’neger’, bliver der i dag set kraftigt ned på. Det er således en form for tabu at gøre brug af et sådant sprog, og der er derfor også mange som vil se ned på en, blive provokerede og føle sig stødt, hvis de hører at man bruger et sådant ord. Og så kan man nok så mange gange fortælle at det bare var for sjov og at man slet ikke mente noget med det. Neger vitser eller ej, så skal man være påpasselig med dem.

Man er altid nødt til at være påpasselig i åbne forummer – og det kan godt være udmattende

Især hvis man befinder sig i åbne forummer hvor der kan være folk til stede som ikke kan se det sjove i sådanne neger vittigheder er det vigtigt at man tænker sig om en ekstra gang inden man griner højlydt at dem og fortæller gud og hver mand om dem. Det kræver således en del påpasselighed at ville fortælle jokes som hører sin ind under kategorien racistiske jokes og politisk ukorrekte jokes, og når man fortæller dem, skal man således også være forberedt på de følger som der måtte opstå i form af misforståede blikke og sure miner.

Vi bør ikke tage afstand fra det grove og det politisk ukorrekte

Dog er der slet ikke nogen grund til at tage afstand fra de sjove neger jokes. Der menes nemlig ofte intet ondt med dem - tværtimod. De bruges for at få noget sjovt ind i hverdage, og mange gange bruges de også for at sætte fokus på et emne som normalt er svært at forholde sig til. At tale om racer forbindes derfor mange steder med at være et tabu, og derfor tales der ikke om det.

Det er muligt at komme de mange tabuer til livs med nogle sjove jokes

Det er dog en måde at komme tabuet til livs på. Og vi burde også leve i en tid hvor det er muligt at grine kærligt af både sig selv og hinanden uden at det føre til sure miner. Vi bør således kunne have det sjovt på andres bekostninger og vi burde være bedre til ikke at tage tingene alt for seriøst. Og derfor burde vi heller ikke være bange eller nervøse for at fortælle gode neger jokes og neger vitser.

Man er ikke racistisk bare fordi man kender til racistiske jokes

Og er man racistisk hvis man gør det? Nej, det er man bestemt ikke. Man er nok det komplet modsatte fordi man om nogen har forstået at ej joke netop bare er en joke og det er lige meget om den handler om racer, religion eller andet som der ofte føre til vild diskussion. En joke er bare en morsomhed og derfor er der ikke nogen grund til at betragte den som et angreb. Vi bør alle grine noget mere og have det sjovere og hvis vi skal bruge neger jokes til det - så fred være med det.”

Vittighederne under kategorien ”Racistiske jokes” var ledsaget af følgende tekst:

”Vi skal være påpasselige med racistiske vitser

Nogle er imod racistiske jokes, mens andre elsker dem. Her på siden elsker vi dem, og vi finder dem grinagtige, pinagtige og provokerende. Men ikke desto mindre formår vi at grine af de mørke sider, der udspiller sig i livet, og derfor mener vi ikke, at de racistiske vitser, som her fremgår, skal tages hverken seriøse eller som en hån – tvært imod. De er et forsøg på at belyse de fordele, der er ved at kunne grine af ting, man ikke helt forstår, kan forholde sig til eller tager kraftig afstand fra. Og derfor er disse nedenstående racistiske vittigheder blot ment som et festligt indslag, der skal sætte fokus på, at vi skal have lov til at grine.

Vi lever i dag i en tid, hvor man ofte skal være påpasselig i den måde, man vælger at udtrykke sig på. Det betyder, man ikke altid kan sige det, der falder en ind lige såvel, som man også skal sørge for at tilgodese de mennesker, man befinder sig sammen med. Man har jo ikke lyst til at støde eller på anden måde skabe foragt blandt dem. Derfor skal man især være opmærksom med de jokes, som man vælger at fortælle – især hvis det er racistiske jokes. For selvom jokes er lavet for at bringe smil, glæde og latter med sig, så kan de også have den modsatte effekt for folk, der ikke ynder den samme form for humor.

Racisme optager en stor del af mediebilledet

Og med den tidsalder, som vi befinder os i, i dag, hvor der er et så stort fokus på racisme og den foragt, som det fører til, så skal man især være påpasselig med sine racistiske jokes. Det er ikke sådanne, man fortæller i et åbent forum og glædes højlydt ved blandt andre mennesker, og derfor er det sådanne racistiske vitser, man sørger for at holde blandt venner og dem, som man kender.

Racistiske vitser bringer lys til mørket

Dog er det langt fra alle, der er imod de til tider pinagtige og grinagtige racistiske vittigheder, og mange er derfor i stand til blot at se dem, som det de er. Skøre påfund, der er lavet for at bringe noget lys over noget, der i hverdagen ellers mæner til meget mørke. Det er en måde, hvorpå man kan overkomme de mere uheldige ting i hverdagen – ved at grine af dem, og derfor er det også en måde, hvorpå man kan vise, at man ikke er så højtidelig.

Grin af hverdagens grovheder

At man fortæller racistiske vitser, betyder således ikke, at man selv er racist – tvært imod. Faktisk henviser det i højere grad til et åbent og frisindet menneske, som der sikkert også formår at grine af sig selv. Det at grine er således vejen frem i hverdagen, og derfor er vi nogle gange nødt til at finde de sjove aspekter af nogle ting, som slet ikke er hverken grinagtige eller morsomme.”

Af udklip fra ... [hjemmeside 2] af 17. december 2020 fremgår, at forsiden indeholdt overskriften ”Lustige Witze und Sprüche ab 2020” efterfulgt af en række vittigheder på tysk og en ledsagende tysk tekst svarende til teksten på den danske hjemmeside.

På hjemmesiden var det muligt at vælge vittigheder inden for en række kategorier, herunder bl.a.: "Alle Kinder Witze", "Blondinenwitze", "Böse Witze", "Chuck Norris Witze", "Coole Spruche", "Deine Mutter Witze", "Dreckige Witze", "Dumme Witze", "Egal wie Witze", "Flachwitz zum totlachen", "Frauenwitze", "Fritzchen Witze", "Geile Witze", "Gute Witze", "Kevin Witze", "Kinderwitze", "Kurze Witze", "Lustige Spruche", "Männerwitze" og "Perverse Witze".

Retsgrundlag

Straffelovens § 266 b, stk. 1, er sålydende:

"§ 266 b. Den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse eller tro eller sit handicap eller på grund af den pågældende gruppes seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller køns karakteristika, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år."

Straffelovens § 266 b blev oprindeligt indsat ved lov nr. 87 af 15. marts 1939. Bestemmelsen havde følgende ordlyd:

"§ 266 b. Den, der ved Udspredelse af falske Rygter eller Beskyldninger forfølger eller ophidser til Had mod en Gruppe af den danske Befolkning paa Grund af dens Tro, Afstamning eller Statsborgerforhold, straffes med Hæfte eller under formildende Omstændigheder med Bøde. Er Rygterne eller Beskyldningerne fremsat i trykt Skrift eller paa anden Maade, hvorved de er naaet ud til en større Kreds, er Straffen Hæfte eller under skærpende Omstændigheder Fængsel indtil 1 Aar."

I bestemmelsens forarbejder anføres bl.a. (Rigsdagstidende 1938-39, 2. samling, tillæg A, sp. 3782 f.):

Under Hensyn til de i den nyeste Tid opdukkende Foreteelser som Forfølgelser af Racer, Troessamfund m.v. foreslaar man Indførelse af Forbud mod ved Udspredelse af falske Rygter og Beskyldninger at forfølge eller ophidse til Had imod enkelte Grupper af den danske Befolkning paa Grund af deres Tro, Afstamning eller Kald. Injurielovgivningen er ikke fuldt ud tilstrækkelig til Beskyttelse af de heromhandlede Interesser, idet Kredsen af de angrebne kan være saa stor eller saa ubestemt (Trossamfund, Racer m.v.), at Angrebet umuligt kan forstås som ærekrænkende for alle Personer inden for Kredsen uden Indskrænkning.

Bestemmelsen fik i det væsentlige sin nuværende ordlyd ved lov nr. 288 af 9. juni 1971. Det fremgår af lovens forarbejder (Folketingstidende 1970-71, 1. samling, tillæg A, lovforslag L

78, sp. 1185), at loven bl.a. havde til formål at muliggøre tiltrædelse af FN's konvention af 21. december 1965 om afskaffelse af alle former for racediskrimination.

Af forarbejderne til loven (anf.st., sp. 1187 f.) fremgår endvidere bl.a., at bestemmelsen bygger på betænkning nr. 553/1969 om forbud mod racediskrimination. I denne betænkning anføres det bl.a. (s. 8, 10, 26-28 og 34):

”A. Konventionens baggrund og tilblivelse

...

Den 20. november 1963 vedtog generalforsamlingen énstemmigt en erklæring (resolution nr. 1904) om racediskrimination. Erklæringen bekræfter nødvendigheden af hurtigst at afskaffe al race-forskelsbehandling verden over og sikre respekten for menneskets værdighed - at tage forholdsregler for at sikre anerkendelse og overholdelse af erklæringens grundsætninger. Erklæringen bygger blandt andet på en forudsætning om, at enhver doktrin om racemæssig overlegenhed er videnskabelig falsk, moralsk forkastelig, socialt uretfærdig og farlig, og at raceforskelsbehandling hverken i teori eller praksis kan forsvares. Erklæringen giver udtryk for en overbevisning om, at alle former for raceforskelsbehandling er en krænkelse af de fundamentale menneskerettigheder og bidrager til at sætte samarbejdet mellem nationerne og den mellemfolkelige fred og sikkerhed på spil. I erklæringen proklameres raceforskelsbehandling som en krænkelse af menneskeværdigheden og fornægtelse af grundsætningerne i FN-pagten og menneskerettighedserklæringen. Herefter opregnes i 11 artikler en række områder, på hvilke raceforskelsbehandling specielt skal søges undgået. Særlig betydningsfuld er art. 9, hvorefter alle stater for at virkeliggøre erklæringens formål og grundsætninger skal træffe øjeblikkelige og positive forholdsregler, herunder lovgivningsmæssige, til ad rettens vej at forfølge og/eller forbyde organisationer, der fremmer eller tilskynder til raceforskelsbehandling, eller som tilskynder til eller anvender vold med sigte på forskelsbehandling på grund af race, hudfarve eller etnisk oprindelse.

...

B. Konventionens indhold.

...

Ifølge art. 4 fordømmer de deltagende stater ”al propaganda og alle organisationer, som bygger på ideer eller teorier om overlegenhed hos en enkelt race eller persongruppe af en bestemt hudfarve eller etnisk oprindelse, eller som søger at forsvare eller fremme nogen form for racehad og racediskrimination”. Staterne forpligter sig til at gennemføre ”øjeblikkelige og positive foranstaltninger, der tager sigte på at bekæmpe enhver tilskyndelse til eller udøvelse af sådan diskrimination”.

...

Det fremgår imidlertid af indledningen til art. 4, at konventionens krav på det nævnte punkt - ligesom med hensyn til de øvrige i litra a-c nævnte gerningstyper - skal opfyldes ”under skyldig hensyntagen til de i Verdenserklæringen om Menneskerettighederne indeholdte principper og til de i art. 5 i denne konvention udtrykkeligt nævnte rettigheder”. Man har herved haft for øje, at der for lovgiverne i det enkelte land kan foreligge

en konflikt mellem ønsket om at støtte bekæmpelsen af raceforfølgelse og ønsket om at respektere borgernes ret til at give udtryk for deres anskuelser. Der må iagttages en passende grænse for de indgreb i ytringsfriheden, som skal kunne gøres gennem straffebestemmelser.

...

Der har på den anden side været enighed om, at det fornødne grundlag for ratifikation må kunne tilvejebringes ved ændring af de allerede gældende straffebestemmelser rettet mod racemæssig forfølgelse m.v. For dansk rets vedkommende drejer det sig om de nedenfor omtalte ændringer i straffelovens § 266 b om strafansvar for den, som gennem udspredelse af falske rygter eller beskyldninger forfølger eller ophidser til had mod en gruppe af den danske befolkning på grund af dens tro, afstamning eller statsborgerforhold. ...

...

Efter udvalgets forslag kriminaliseres ”udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller gøres til genstand for nedsættende omtale eller behandling på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse eller tro”.

...

... Det følger af ordet ”forhånes”, at den foreslåede lovtekst går udover det ovenfor nævnte område af (falske) påstande om en racegruppe og kriminaliserer udtryk for ringeagt, latterliggørelse etc. Det må anses som tvivlsomt, i hvilket omfang der er behov for at kriminalisere udtryk, som ikke dækkes af ordene ”trues” og ”forhånes”. Et sådant behov kan formentlig især tænkes at foreligge, hvor der er tale om ytringer, tegninger etc., som ikke har en forhånende karakter, men ved hvilke racegruppers udseende, egenskaber, oprindelse etc. gøres til genstand for omtale på en sådan måde, at der er tale om en nedsættende behandling. ...

Man ville utvivlsomt gå ytringsfriheden for nær, såfremt de nævnte udtryksformer blev gjort strafbare, uanset under hvilke forhold de forekommer, altså selv når det drejer sig om udtalelser i en samtale, der forudsættes at have privat karakter. ...

Det må anses for en selvfølge, at videnskabeligt fremsatte teorier om racemæssige, nationale eller etniske forskelligheder, som det ikke kan antages at have været hensigten, at konventionen skulle omfatte, falder udenfor bestemmelsen. Der kan formentlig være anledning til at tage et lignende fortolkningsforbehold med hensyn til udtalelser, som uden at være egentlig videnskabelige fremkommer som led i en saglig debat.

...

Bemærkninger til udkast til lov om ændring af borgerlig straffelov

...

... Det foreslåede ordvalg vil i det væsentlige dække de områder af konventionens art. 4, litra a, med hensyn til hvilke der i dansk ret er behov for kriminalisering ved siden af reglerne om vold, hærværk, ærekrænkelser, anstiftelse til forbrydelser (herunder straffelovens § 136, stk. 1, om offentlig tilskyndelse) og medvirken til sådanne. På den anden side må der tages fornødent hensyn til den ytringsfrihed, som bør gælde også ved omtale af racegrupper m.v., og som konventionens art. 4 har for øje bl.a. ved sin henvisning til erklæringen om menneskerettighederne. Herom bemærkes først, at de strafbare for-

hold efter udkastet er begrænset til udtalelser og andre meddelelser, der fremsættes ”offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds” - fortolkes således, at forhold af mindre grovhed holdes udenfor det strafbare område. Udenfor bestemmelsen falder videnskabeligt fremsatte teorier om racemæssige, nationale eller etniske forskelligheder, som det ikke kan antages at have været hensigten, at konventionen skulle omfatte. Som nævnt ovenfor i kapitel IV (side 28) kan der formentlig også med hensyn til udtalelser, der ikke falder i egentlig videnskabelig sammenhæng, men på anden måde som led i en saglig debat, være anledning til at regne med et område af straffrihed.”

Under Folketingets behandling af lovforslaget blev der fremsat et forslag om at ændre den foreslåede ordlyd fra ”udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller gøres til genstand for nedsættende omtale eller behandling ...” til ”udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges ...”. Det fremgår af bemærkningerne til ændringsforslaget, at formålet hermed var i højere grad at tilgodese hensynet til menings- og ytringsfriheden (Folketingstidende 1970-71, tillæg B, sp. 3006).

Ved lov nr. 357 af 3. juni 1987 blev § 266 b ændret til også at omfatte seksuel orientering. Ved lov nr. 309 af 17. maj 1995 blev der indsat et stk. 2 om strafskærpe ved propaganda-virksomhed.

Ved lov nr. 2591 af 28. december 2021 blev bestemmelsen ændret til også at omfatte handicap, kønsidentitet, kønsudtryk og kønskarakteristika. Af lovforarbejderne (Folketingstidende 2021-22, tillæg A, lovforslag nr. L 18, s. 13 f.) fremgår bl.a.:

”3.2. Beskyttelse af LGBTI-personer og personer med handicap mod hadforbrydelser og hadefulde ytringer

3.2.1. Gældende ret

...

Det er en betingelse for at kunne anvende straffelovens § 266 b, at udtalelsen eller meddelelsen er fremsat offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds.

Udtrykket ”udtalelse eller anden meddelelse” omfatter både skriftlige og mundtlige udtryksformer. Ved ordene ”anden meddelelse” udvides bestemmelsen til at omfatte udtryksformer, der ikke kan betegnes som udtalelser, f.eks. billeder, jf. betænkning nr. 553/1969 om forbud mod racediskrimination, side 27.

Derudover skal ytringen have karakter af en trussel, forhånelse eller nedværdigelse, og der skal efter forarbejderne til bestemmelsen en vis grovhed til for, at ytringen er omfattet af bestemmelsens anvendelsesområde, jf. Folketingstidende 1970-71, tillæg A, spalte

1185 og betænkning nr. 553/1969 om forbud mod racediskrimination, side 34. Straffelovens § 266 b skal desuden anvendes under fornødent hensyn til ytringsfriheden.

...

3.2.2. Justitsministeriets overvejelser

...

Straffelovens § 266 b yder i dag ikke en særlig beskyttelse af personer, der udsættes for hadefulde ytringer på grund af et handicap. Hadefulde ytringer har til formål at skade de personer, de rettes mod, og kan i yderste konsekvens føre til vold og overgreb. Det er Justitsministeriets vurdering, at det strafferetlige værn mod sådanne hadefulde ytringer bør styrkes for at sikre en bedre beskyttelse af denne gruppe af personer.

Det er derfor Justitsministeriets vurdering, at hadefulde ytringer, der har baggrund i en persons handicap, bør være omfattet af straffelovens § 266 b på lige fod med ytringer, der har baggrund i en persons race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse, tro eller seksuelle orientering.”

Anbringender

T har anført navnlig, at vittighederne ikke opfylder betingelserne for strafbarhed efter straffelovens § 266 b, stk. 1, herunder når bestemmelsen fortolkes i overensstemmelse med grundlovens § 77 og Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK) artikel 10.

Domfældelse er ikke i overensstemmelse med selve formålet med bestemmelsen, om alene at begrænse ytringsfriheden i situationer, hvor ytringerne får karakter af nedværdigelse og forhånelse og derved opildner til had. Det fremgår af bestemmelsens forarbejder, at den skal anvendes med tilbageholdenhed, og at hensynet til ytringsfriheden skal tillægges betydelig vægt.

I denne sag er der tale om vittigheder, som ikke kan tages for pålydende, og som ikke har haft til formål at opildne til had. Provokationer, humor og kunstneriske udtryk er som udgangspunkt ikke omfattet af bestemmelsen, medmindre de overskrider en vis grovhedstærskel. Denne grovhedsvurdering må tage højde for ytringens form, kontekst, formål og den sammenhæng, som den indgår i.

Ud fra en samlet vurdering af sagens omstændigheder kan grovhedskriteriet ikke anses for opfyldt. Ytringernes form af vittigheder indebærer per definition, at de ikke skal tages alvorligt, hvilket også kommer til udtryk på hjemmesiderne. Vittighederne er udtryk for sort humor, som ikke er baseret på egne holdninger, og som udstiller det forfærdelige og absurde i, hvordan både jøder og farvede historisk set er blevet forfulgt og behandlet. De kan ikke anses

som udtryk for, at jøder og sorte mangler værdi som mennesker. Vittighederne er ikke fremsat med det formål at nedværdige, men som en del af en humoristisk stil, der i sig selv er beskyttet af ytringsfriheden som følge af århundredelang anvendelse af bl.a. sort humor til på satirisk vis at tackle tabuer, kritisere hykleri eller kommentere samfundets mørke sider. Det må endvidere tillægges betydning, at der er tale om deling af vittigheder, der i forvejen har været kendt af i hvert fald dele af befolkningen, da de er kopieret fra andre hjemmesider.

Konteksten taler også for, at vittighederne ikke er omfattet af bestemmelsen. Vittighederne er fremsat på hjemmesider benævnt ... [hjemmeside 1] og ... [hjemmeside 2], hvor man selv skulle søge de pågældende vittigheder frem, idet de indgik i en større samling af vittigheder med over 40 kategorier, hvoraf kun tre havde relation til jøder, race og etnicitet. Brugeren skulle aktivt vælge disse kategorier, og hver kategori var ledsaget af kontekstualiserende tekster, der understregede, at indholdet var ment som humor og ikke som nedværdigende ytringer.

Retten til ytringsfrihed omfatter også informationer og ideer, der fornærmer, provokerer eller forstyrrer staten eller en hvilken som helst del af befolkningen, og ytringer i form af vittigheder må antages at være beskyttet af den kunstneriske ytringsfrihed, som er anerkendt både i dansk ret og i Menneskerettighedsdomstolens praksis. De fremsatte ytringer udgør ikke hate speech og udgør ikke i øvrigt misbrug af rettigheder efter EMRK artikel 17.

Et indgreb i ytringsfriheden skal være nødvendiggjort af et presserende socialt behov. I denne sag er der ikke et sådant behov.

Ved anvendelse af en strafbestemmelse som § 266 b, må det også indgå, at der er betydelig retlig og faktisk usikkerhed om, hvilke ytringer der er strafbare. Dette understreges af, at anklagemyndigheden for landsretten af egen drift påstod frifindelse for mere end halvdelen af de forhold, der var rejst tiltale og dømt for i byretten, og at landsretten frifandt for yderligere tre vittigheder.

Endelig skal der også ske frifindelse ud fra lighedsbetragtninger, idet der findes utallige eksempler i form af såvel litteratur, stand up-shows samt passager i film, sange mv., der indeholder humor, som tangerer humoren i denne sag.

Såfremt der ikke sker frifindelse, skal der under alle omstændigheder ske strafbortfald eller formildelse ud fra en proportionalitetsvurdering, og da der foreligger flere formildende omstændigheder. Sagsbehandlingen har varet i snart fem år. Der er tale om et førstegangstilfælde. Vittighederne er fjernet. Der er ikke ført bevis for, at nogen person eller gruppe har følt sig krænkede mv. De personlige forhold er gode.

Anklagemyndigheden har anført navnlig, at det er med rette, at T er dømt for overtrædelse af straffelovens § 266 b. Udtalelserne er utvivlsomt fremsat ”offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds”, idet vittighederne er offentliggjort på offentligt tilgængelige hjemmesider. Udtalelserne angår en gruppe af personer, som defineret i bestemmelsen, idet udtalelserne angår jøder og sorte mennesker som grupper. Disse grupper udgør efter fast retspraksis en tilstrækkelig afgrænset gruppe baseret på ”race, hudfarve, national eller etnisk oprindelse eller tro”.

Grovhedskriteriet er ligeledes opfyldt. Det følger af retspraksis, at udtalelser, som indebærer, at en gruppe af personer generelt mangler værdi som mennesker, som udgangspunkt opfylder grovhedskriteriet. Det gælder bl.a. udtalelser, hvorved en gruppe af personer sammenlignes med dyr eller sygdomme, eller andre lignende grove udtalelser. F.eks. indeholder udsagn nr. 14 og 22 en helt åbenlys reference til gaskamre. Udsagnene 23, 25, 32, 35 og 36 indeholder klare referencer til slaveriet, ligesom udsagn nr. 39 og 48 indeholder analogier til dyreriget. Udsagn 30, 33 og 34 indeholder generaliserende påstande om, at sorte mennesker begår grov kriminalitet, bl.a. i form af voldtægt.

Der er ikke tale om forhold af mindre grovhed, videnskabeligt fremsatte teorier eller på anden måde udtalelser fremsat som led i en saglig debat.

Det forhold, at der er tale om vittigheder, ændrer ikke på, at der i praksis straffes for overtrædelse af bestemmelsen. Der er desuden slet ikke tale om satire, sådan som begrebet i almindelighed forstås. De foreliggende udtalelser udstiller eller kritiserer ikke jøder eller sorte mennesker på grund af deres handlinger eller i forbindelse med en konkret politisk eller anden aktuel sag. Der er tale om grove og stærkt forhånende og nedværdigende udtalelser helt uden tilknytning til omtale af politiske sager, handlinger eller andre saglige (debat)emner.

Det kan ikke føre til fritagelse fra straf, at T også offentliggjorde vittigheder om andre persongrupper.

Der er ikke grundlag for at anse T for straffri som følge af EMRK artikel 10. Vittighederne er offentliggjort med henblik på, at han kunne tjene penge på hjemmesiderne, og der er ikke tale om udtalelser offentliggjort som led i en saglig debat eller lignende. Der er heller ikke tale om politiske ytringer eller lignende, som efter omstændighederne kan være beskyttet af artikel 10, selv om ytringerne har en vis grovhed.

Hertil kommer, at EMRK artikel 17 forbyder misbrug af konventionens rettigheder til at krænke andre konventionsrettigheder, herunder artikel 8, der bl.a. beskytter jøder og Holocaust-overlevendes ret til ikke at blive udsat for forhånende og nedværdigende udtalelser.

Straffen skal skærpes og udmåles i niveauet 14 til 30 dages betinget fængsel, idet der er tale om, at T helt systematisk har foretaget udbredelse af grove forhånende og nedværdigende udtalelser, som han kategoriserede under "Neger jokes", "Jøde jokes" og "Racistiske jokes". Der er tale om 50 udsagn fremsat på hjemmesider, som har haft et betydeligt antal månedligt besøgende. Dertil kommer, at forholdet er begået med vinding for øje. Udtalelserne på den danske hjemmeside blev først fjernet efter byrettens dom.

Da der er tale om en ikke helt ukompliceret straffesag, er der hverken grundlag for bortfald eller nedsættelse af straffen som følge af sagsbehandlingstiden.

Højesterets begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

T er ved landsrettens dom fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 266 b, stk. 1, ved som administrator af hjemmesiderne ... [hjemmeside 1] og ... [hjemmeside 2] offentligt eller med forsæt til udbredelse til en videre kreds, at have fremsat forhånende og nedværdigende udtalelser om jøder og sorte.

Hovedspørgsmålet for Højesteret er, om udtalelserne på de to hjemmesider indebærer en overtrædelse af straffelovens § 266 b, stk. 1.

Straffelovens § 266 b, stk. 1

Det fremgår af straffelovens § 266 b, stk. 1, at den, der offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds fremsætter udtalelse eller anden meddelelse, ved hvilken en gruppe af personer trues, forhånes eller nedværdiges på grund af sin race, hudfarve, nationale eller etniske oprindelse eller tro eller sit handicap eller på grund af den pågældende gruppes seksuelle orientering, kønsidentitet, kønsudtryk eller kønskarakteristika, straffes med bøde eller fængsel indtil 2 år.

Bestemmelsen beskytter de omfattede grupper mod hadefulde ytringer, der har til formål at skade, og som i yderste konsekvens kan føre til vold og overgreb, jf. Folketingstidende 2021-22, tillæg A, lovforslag nr. L 18, s. 14.

Udtrykket ”udtalelse eller meddelelse” omfatter efter forarbejderne både skriftlige og mundtlige udtryksformer, herunder f.eks. også billeder, jf. betænkning nr. 553/1969 om forbud mod racediskrimination, s. 27. Efter Højesterets opfattelse skal udtrykket således forstås bredt.

Det er en betingelse for at kunne straffe efter bestemmelsen, at udtalelsen har karakter af en trussel, forhånelse eller nedværdigelse af en befolkningsgruppe på grund af de pågældende personers race, fælles tro, mv., jf. herved Højesterets dom af 20. januar 2021 (UfR 2021.1824).

Efter forarbejderne skal der en vis grovhed til, for at udtalelsen er omfattet af bestemmelsens anvendelsesområde. Bestemmelsen skal desuden anvendes under fornødent hensyn til ytringsfriheden, jf. Folketingstidende 1970-71, tillæg A, lovforslag nr. L 78, sp. 1185 og betænkning nr. 553/1969 om forbud mod racediskrimination, s. 34.

Efter det anførte finder Højesteret, at det beror på en helhedsvurdering, om en udtalelse er omfattet af bestemmelsen. I vurderingen må der lægges vægt på udtalelsens indhold og den sammenhæng, den er fremsat i. Det må herved tillægges betydning, hvem der har fremsat ud-

talelsen, og om det for modtageren måtte stå klart, om der var tale om en hadefuld ytring, der havde til formål at skade.

Vittigheder, humor og satire, som ikke har det formål at udtrykke had for at skade, og som heller ikke med rimelighed kan opfattes sådan, falder uden for bestemmelsens anvendelsesområde.

Den konkrete sag

T er som nævnt fundet skyldig i overtrædelse af straffelovens § 266 b, stk. 1, ved som administrator af hjemmesiderne ... [hjemmeside 1] og ... [hjemmeside 2] offentligt eller med forsæt til udbredelse til en videre kreds, at have fremsat forhånende og nedværdigende udtalelser om jøder og sorte.

Højesteret finder, at udtalelserne efter deres indhold isoleret set må anses for forhånende og nedværdigende. Ved bedømmelsen af, om udtalelserne er omfattet af straffelovens § 266 b, stk. 1, må der imidlertid lægges vægt på den sammenhæng, som de er fremsat i.

Udtalelserne var fremsat på hjemmesider om vittigheder, og de havde også form som vittigheder. Hjemmesiderne indeholdt vittigheder, som T havde fundet andre steder, og som han havde inddelt i kategorier, bl.a. "Alle børnene jokes", "Århusianer jokes", "Blondine jokes", "Døde baby jokes", "Far jokes", "Frække jokes", "Grove jokes", "Neger jokes", "Jøde jokes", "Racistiske jokes", "Alle Kinder Witze", "Blondinenwitze", "Böse Witze", "Deine Mutter Witze", "Dumme Witze", "Frauen Witze", "Männerwitze" og "Perverse Witze". Han havde om kategorierne "Jøde jokes", "Neger jokes" og "Racistiske jokes" skrevet ledsagende tekster om, at man skulle være påpasselig med at bruge dem, og at der ikke var ment noget ondt med dem.

Højesteret finder, at udtalelserne efter den sammenhæng, som de indgik i, ikke var fremsat for at udtrykke had med det formål at skade jøder og sorte, og at de heller ikke med rimelighed kunne opfattes sådan af den, som gik ind på hjemmesiderne for at læse vittigheder. Udtalelserne er derfor ikke omfattet af straffelovens § 266 b, stk. 1.

Højesteret frifinder herefter T for overtrædelse af straffelovens § 266 b, stk. 1.

Thi kendes for ret:

T frifindes.

Statskassen skal betale sagens omkostninger for byret, landsret og Højesteret.